

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітарних наук
Кафедра культурології

Курсова робота

На тему: «ЖІНОЧІ ТОВАРИСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ : ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ».

Виконала: студентка 3-го року навчання,
спеціальності
034 Культурологія
Котлярчук Ірина Тарасівна

Професор кафедри культурології:
Демчук Р. В.

Курсова робота захищена
з оцінкою « _____ »

Київ, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	с.2-4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	с.5-18
1.1 Дефініція жіночих організацій та методологія їх аналізу.....	с.5-8
1.2 Методологія дослідження феміністичних товариств (за категоріями П.Ю.Мартіна).....	с.8-13
1.3 Підходи до класифікацій жіночих організацій.....	с.13-18
РОЗДІЛ II. РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЖІНОЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ.....	с.19-33
2.1 Жіночі організації в українському суспільстві з часів Незалежності: загальний огляд.....	с.19-23
2.2 Законодавчі засади діяльності жіночих організацій.....	с.24-28
2.3 Взаємодія з державними органами.....	с.28-33
РОЗДІЛ III ДІЯЛЬНІСТЬ ТА АНАЛІЗ ЖІНОЧИХ ТОВАРИСТВ ЗА МЕТОДОЛОГІЮ П.Ю. МАРТИНА. (МЕТОДОЛОГІЯ ЗАЗНАЧЕНА У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ).....	с.34-41
ВИСНОВКИ.....	с.42-44
Список використаної літератури.....	с.45-51
ДОДАТКИ.....	с.52-55

ТЕМА: «ЖІНОЧІ ТОВАРИСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ : ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ».

ВСТУП

Актуальність роботи обумовлена тим, що з давніх-давен жінки грали ключову роль у всіх сферах діяльності, але їхній вклад часто ігнорується і не враховується належним чином. Жінки зазвичай беруть участь в різних економічних і соціальних заходах, а також відіграють важливу роль у процесі прийняття рішень. До недавнього часу їхня праця не надавався економічної або соціальної цінності. Однак останнім часом були зроблені деякі зусилля для кількісної оцінки їх ролі у суспільстві.

Жіночі товариства являються добровільним об'єднанням громадян для реалізації і захисту гендерних інтересів. Вони направляють свої зусилля на участь в соціально-політичних, соціально-економічних і державних процесах. Зокрема, створювані жіночі організації можуть мати вузьку спрямованість діяльності або, навпаки, громадську і навіть політичну. За рівнем організаційно-територіальної структури організації можуть бути обласними, міськими і навіть районними. Було б неправильно розглядати жіночі товариства виключно як продукт аматорської форми соціалізації, оскільки це ігнорує громадський порядок створення організації як заходів інтеграції жінок в суспільство.

В даний час в Україні функціонує понад 700 жіночих організацій (34 мають міжнародний та національний статус). Вони вдосконалюють законодавство та механізми просування жінок та прагнуть до суспільного визнання організованого жіночого руху як важливого чинника державного будівництва. Однак слід визнати, що ця суспільно-політична сила ще молода, в основному несформована. Перед нею стоїть низка завдань, серед яких першорядне значення має формування ідеології жіночого руху в Україні та утвердження жіночого руху як суб'єкта суспільно-політичної творчості.

Створення, розвиток та підтримка жіночих товариств є вагомим внеском в укріплення демократичних основ нашої держави. Усвідомлюючи себе в ролі особистості, вірячи у свою долю, жінки через відповідні жіночі організації шукають шляхи, які дозволяють їм повністю відкрити інтелектуальні, духовні та соціальні можливості, властиві природі.

Об'єктом дослідження є сучасні жіночі товариства і їх діяльність в Україні

Предметом дослідження – специфіка жіночих товариств в Україні.

Метою роботи з огляду на теоретико-методологічні засади – дослідити специфіку формування жіночих організацій; визначити стан, проблематику та перспективи розвитку існуючих жіночих організацій в Україні. Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Дослідити теоретичні засади жіночих організацій .
2. Прослідкувати як формувались жіночі громадські організації у політичному процесі з часів Незалежності України.
3. Систематизувати дані про феміністичні організації в Незалежній Україні та їхню мету і вплив на суспільство за методологією П.Ю. Мартіна.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період: кінець ХХ -ХХІ століття.

Методологія дослідження. У пропонованому дослідженні застосовано комплексний, міждисциплінарний підхід на засадах взаємодії компаративного, аналітичного та соціологічного методів. Як пріоритетну обрану методологію П.Ю.Мартіна, оскільки дана методологія дозволяє глибиною проаналізувати сутність жіночої організації. Метод теоретичного узагальнення використано для підведення підсумків дослідження.

Дані були зібрані за допомогою **джерельної бази**:

- Літературні джерела: Смоляр Л.О., Зборовська Н.В., Богачевська-Хомяк М., Бабкіна О.В. –аналізують жіночий рух як стабілізуючий фактор демократії; Марценюк Т.О., Кісь О., Покуль О. –висвітлюють розвиток жіночих організацій з часів Незалежності України.

- Наукові дослідження: Ніколайчук К.А., Георгізова І.Л. –представляють різні підходи до класифікації жіночих товариств; Ковалішина Н.П., Левченко К.Б., Максименко О.М. –приділяють особливу увагу діяльності ЖГО із взаємодією з державою.

- Інтернет ресурси: «Результати оцінки інституційної спроможності жіночих правозахисних організацій та підходів до мережування жіночих організацій в Україні», «Гендерна рівність і розвиток», «Гендерний склад Ради», «Закони України»; сайти: Гендер в деталях, Всеукраїнський союз жінок-трудівниць «За майбутнє дітей України», громадська організація «Українська Жіноча Варта», громадська спілка «Спілка жінок України», громадська організація «Спілка жінок Чернігівщини, Всеукраїнська громадська організація «Ліга жінок-виборців України 50/50», «Школа Рівних Можливостей».

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів, висновку , списку використаних джерелі і додатками.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

1.1. Дефініція жіночих організацій та методологія їх аналізу .

Виникнення жіночих товариств¹ безпосередньо пов'язано з жіночими рухами. Зокрема Katzenstein (1987) [53] порівнюючи жіночі рухи США та західної Європи стверджує, що розвиток впливових жіночих рухів виник на базі менш помітних локальних жіночих організацій. Після аналізу зародження українського жіночого руху у попередній курсовій роботі², було помічено, що перші жіночі рухи в Україні виникають базуючись на феміністичних організаціях. Оскільки серед дослідників жіночих організацій немає консенсусу щодо визначення самого терміну, у даному розділі буде проведено аналіз ключових термінів і виведено поняття «жіноча організація».

Згідно з найпоширенішим визначенням, організація розглядається як соціальний конструкт визначений для досягнення певних цілей. Кожна організація існує для переслідування якоїсь конкретної мети/місії, яка має своє призначення у певному регулятивному, політичному, економічному контексті. Організації відрізняються від груп людей та суспільно-політичних рухів, оскільки мають легальний статус, структуру та діють перманентно [55]. Звідси можна зробити припущення, що поняття «суспільно-політичний рух» (у тому числі і жіночий) –ширше і може включати у себе діяльність декількох організацій, груп чи навіть окремих індивідуумів. Цікавим фактом є те, що дана діяльність необов'язково має бути співпрацею, а скоріше має бути направлена на досягнення загальних, спільних цілей. Зокрема, Борзихіна стверджує, що жіночим рухом можна назвати певну організацію суспільної діяльності жінок та чоловіків, «яка спрямована проти дискримінації жінок, за утвердження рівноправ'я та рівності чоловіків і жінок у всіх сферах життєдіяльності суспільства, за емансипацію та

¹ Варто зазначити, що у даній роботі терміни «жіноча організація», «жіночі товариства» «феміністичні організації» вживаються як синоніми.

² Моя курсова

гуманізацію суспільства» [4] . А вже безпосередньо жіночі організації можуть класифікуватись по відношенню до способів діяльності для досягнення загальних цілей (що і буде проаналізовано в наступних розділах).

Загальна місія будь-якої організації – це спонукання до змін або до різкої ліквідації, або на противагу створенню нових структур, за «зобов'язанням закону», або для задоволення потреб, які оточуюче середовище висловлює та вимагає до надання нових або інноваційних послуг, спрямованих на громадян. Можна сказати, що хороша організація являє собою хорошу систему диференціації та інтеграції ролей. Оскільки будь-яка організація –це відносно тривала структурована група людей, що переслідує певну колективно визначену мету [54], виведення поняття жіночої організації неможливе без розуміння самого концепту фемінізму. У минулорічній курсовій, зазначалось, що через відсутність єдиного розуміння фемінізму, а, звідси, і самого терміну «фемінізм» – узагальнене, широке трактування даного терміну можна передати наступним чином: фемінізм – це боротьба з гендерними стереотипами, які обмежують права жінок. Тетяна Марценюк описує фемінізм наступним чином: «...Фемінізм – це боротьба за рівні права і можливості жінок і чоловіків. Фемінізм – це теорія плюс практика, наука й активізм» [32] .

Серед науковців не існує консенсусу щодо визначення «жіночої організації». Зокрема Ніколайчук К.А. стверджує, що жіночим товариством можна назвати об'єднання на добровільних засадах, самоорганізація жінок, які створюються з метою захисту прав та інтересів жінок, рішення соціально-політичних проблем, які впливають на становище жінки у суспільстві [34] . У свою чергу на думку П.Ю. Мартіна (1990) організацію можна назвати феміністичною, якщо вона має хоча б один з наступних критеріїв:

- базується на феміністичній ідеології.
- переслідує феміністичні орієнтири.
- має феміністичну мету.
- продукує феміністичні результати.
- була заснована під час жіночого руху як частина даного руху.

Серед іноземних дослідників існує думка, що, аналізуючи феміністичні організації, варто також розуміти різницю між жіночими організаціями (organization of women) та організаціями для жінок (organizations for women). В першому випадку товариства формуються шляхом самоорганізації та самообілізації, діяльність яких направлена на жіночу емансипацію. У другому випадку мова йде про організації, що створюються зовнішніми акторами заради досягнення особистих (не феміністичних) цілей [58]. Хорошим прикладом у другому випадку можуть слугувати товариства жінок у СРСР («жінради»), які не мали на меті досягнення феміністичних цілей, а скоріше були парасольковими організаціями, створеними заради реалізації планів Радянського Союзу.

Різноманіття жіночих організацій у сучасному світі показує, що феміністичні товариства можуть бути як прибутковими, так і неприбутковими, як ієрархічно організовані, так і колективно організовані, національні або локальні, легальні і нелегальні, автономні чи залежні [54].

В українському суспільстві жіночі організації також не є уніфікованими. З одного боку ми можемо говорити про жіночі організації загалом, до яких входять і жіночі політичні партії, і феміністичні громадські організації, і жіночі дослідницькі організації. Наприклад, О. Кісь умовно поділяє фемінізм в Україні на феміністські студії, маючи на увазі наукові дослідження та феміністський активізм, включаючи сюди різні форми жіночих організацій [24].

Таким чином, можна стверджувати, що жіночі товариства є ширшим поняттям ніж жіночі громадські організації. По-перше, жіночі організації можуть включати у себе як прибуткові так і неприбуткові феміністичні товариства, можуть бути політичними так і аполітичними, а ЖГО (як буде показано у наступних розділах) базуються на статутних положеннях і здійснюють свою діяльність без мети отримання прибутку.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна стверджувати, що жіноча організація – це стійке об'єднання на добровільних засадах, з власним статутом, структурою та перманентною діяльністю, метою якого є

досягнення рівноправ'я між гендерами, зокрема між чоловіками та жінками. Оскільки кожна жіноче товариство, як окремий індивідуум, унікальний, з власним статутом та феміністичним поглядом, для аналізу українських жіночих товариств потрібно визначити методологію, що і буде зроблено у наступному підрозділі.

1.2.Методологія дослідження феміністичних товариств (за категоріями П.Ю. Мартіна).

Через велике різноманіття теорій дослідження жіночих організацій, у даній роботі для детального огляду діяльності українських феміністичних товариств буде використовуватись методологія П.Ю. Мартіна (1990).

П.Ю. Мартін (1990) у своїй роботі «Rethinking feminist organizations» [54] описує десять категорій для аналізу жіночих організацій. Перші п'ять відображають вищезгадані критерії феміністичної організації, а саме феміністична ідеологія, феміністичні орієнтири, феміністичну мету, феміністичні результати, обставини заснування. Інші п'ять категорій допомагають краще зрозуміти суть діяльності жіночої організації та стан її інституціоналізації. Сюди дослідник відносить аналіз структури організацій, їхніх практик/активностей, масштабність товариства та зовнішні відносини (див. Таблиця 1).

Аналіз структури організацій за методологію П.Ю.Мартіна (1990)

Категорії	Питання для дослідження жіночих товариств
Феміністична ідеологія	Чи підтримує організація на офіційному рівні феміністичні переконання? Чи пов'язує себе з жіночими рухами? Які моральні, етичні, персональні та політичні проблеми товариств розглядає як ключові?
Феміністичні	Чи підкреслює організація важливість

орієнтири	взаємодопомоги, співпраці, підтримки, міжособистісні стосунки, персональний ріст? Чи внутрішня демократія, взаємодопомога та чесність позитивно оцінюються?
Феміністична мета	Чи має організація свій <i>внутрішній</i> порядок денний, який допомагає членам та членкиням бачити жінок як пригноблену групу? Чи має організація зовнішній порядок денний, направлений на покращення жіночого статусу та можливостей у суспільстві? Чи діє товариство заради досягнення своїх цілей?
Феміністичні результати	Чи змінюється члени/членкині організації шляхом участі у ній? Яким чином вони змінюються (самооцінка або розширення можливостей, заробіток, статус)? Чи впливає діяльність організації на суттєві зміни у суспільстві (вплив на зміну законів, покращення стану жінки у суспільстві і тощо)?
Обставини заснування	Коли засноване товариство? Чи було воно засноване як частина жіночого руху і чи асоціює себе з даним рухом ?
Структура організації	Як організоване товариство? Яка нормативна база організації? Як працює товариство? Яким чином приймаються рішення і як вирішуються конфлікти?
Членство	Чи є вимоги, щоб стати членом? Якщо так, то які? Які характеристики членів організації (гендер, політичні погляди, вік, національність, основний вид діяльності? Як стати членом даної організації? Чи є можливість кар'єрного просування?

Практики/активність організації	Який тип активності проводить організація заради досягнення внутрішніх та зовнішніх об'єктів? Чи відповідає діяльність феміністичній ідеології та статуту організації? Який основний вид діяльності?
Масштабність товариства	На який рівень спрямована діяльність організації (локальний, національний)? Які орієнтації зміни у організації: внутрішні (спрямовані на членів організації) чи зовнішні (спрямовані на суспільно-політичні зміни)? Скільки типів активностей проводить організація? Який бюджет?
Зовнішні відносини	Яким чином концептуалізоване організаційне середовище (як вороже, нейтральне чи дружнє)? Як співпрацює з владою? Наскільки автономною є організація? Які джерела фінансування? З якими іншими організаціями пов'язана? Наскільки масштабними є зовнішні зв'язки?

Як бачимо з таблиці, методологія П.Ю. Мартіна (1990) ставить багато запитань, давши відповіді на які, можна достеменно вивчити жіночу організацію. Поряд з цим, необхідно також зрозуміти, що саме під собою являє кожна з категорій та чому її настільки важливо аналізувати.

Феміністична ідеологія, на думку автора, він бачить образ жінки як нижчий соціальний клас по-відношенню до чоловічої статі, і корекція цього несправедливого положення вимагає і політичних, і соціальних, і економічних змін. У європейському суспільстві виокремлюють класично три типи ідеології фемінізму: ліберальний, радикальний та соціалістичний, поряд з ними є багато інших (лесбійський, афіністки тощо) [24]. Аналізуючи статuti жіночих організацій, виступи лідерів чи членів даного товариства дозволяють визначити напрям феміністичної ідеології та і загалом її присутність. Цікавим фактом є те, що в Україні тривалий час, одразу ж після

проголошення Незалежності, жіночі організації боялись називати себе «ідеологічно феміністичними», тому що «поняття фемінізму мало певне негативне забарвлення, було затавроване як таке собі чужинське «буржуазне» явище, а феміністку, як правило, уявляли якоюсь мужикуватою і агресивною чоловіконенависницею, котрій не вдалося влаштувати особисте життя» [50] .

У той же час феміністичні цінності та мета виступають взаємозалежними. Перші слугують підґрунтям для формування другої. Зокрема Тейлор (1983) описує *феміністичні цінності* на контрасті з маскулініними, наголошуючи, що жіночі орієнтири спрямовані на «егалітаризм, а не ієрархію, співпрацю, а не конкуренцію, взаємодопомогу, а не жорсткий індивідуалізм, на мир, а не на конфлікт» [56] . Дивлячись на *феміністичну мету*, П.Ю. Мартін (1990) виокремлює три узагальнені типи: першою є мета змінити членів організації, підвищити їхню політичну свідомість, знання та навички, підвищити самооцінку; наступною метою може бути змінити жінок у суспільстві, шляхом надання освіти, особистих консультацій, охорони здоров'я тощо; третій тип –змінити статус жінки у суспільстві. Звідси випливає і важливість *аналізу наслідків діяльності жіночого товариства* –тобто видимі результати діяльності організації.

Обставини заснування –це, фактично, погляд на бекграунд заснування феміністичного товариства. У випадку з Україною даний критерій може бути одним з основних, оскільки аналіз історичного періоду інституціалізації товариства допоможе зрозуміти і всі вище перераховані категорії.

Наприклад, створення/відродження жіночих організацій наприкінці ХХ століття (поряд із отриманням Незалежності) характеризується баченням української жінки крізь призму ролі матері, а також «активною співпрацею жіночих ГО та держави з метою змінити законодавство і впровадити бажані зміни» [49] . На думку дослідників, образ жінки як матері-берегині був відлунням посттоталітарної свідомості, а реформування суспільства акцентувало увагу на архаїчних явищах культури [35] .

Структура організації безпосередньо впливає на її діяльність, прийняття рішень та, загалом, активізм. Устрій товариства може бути як ієрархічно сконструйованим, так і на колективістських засадах. Зачасту у статутах організацій прописано її будову, і, відповідно, розподілення повноважень. Поряд з цим, важливим фактом є те, що погано структурована організація тяжіє до деструктивності, адже неофіційні лідери мають безконтрольний вплив на прийняття рішень та діяльність даного товариства [52].

Якщо структура організації є прописаною концепцією (як рішення чи діяльність має відбуватись), то *практики/активність товариства* є тим, що насправді відбувається. Аналіз даної категорії допомагає зрозуміти чи є розбіжності між *de facto* та *de jure*, між тим, що прописано і тим, що робиться.

Категорія *«членство в організації»* відповідає аналізу кадрової політики товариства: яким чином долучаються нові члени, як регулюється політика щодо кадрів тощо. Так, зокрема, у «Результатах оцінки інституційної спроможності жіночих правозахисних організацій» за 2020 рік стверджується, що політика щодо кадрів зазвичай визначається донором, а відсутність фінансування щодо покращення кадрової політики призводять до фактичної відсутності її регулювання [39]. Важливо також проаналізувати цільову групу жіночої організації та яким чином відбувається прихід нових кадрів.

Масштабність феміністичного товариства варто аналізувати з точки зору обсягу (*score*) та розміру (*scale*). Якщо перший реферує до визначення поширеності дії організації (локальний, національний) то *scale* стосується аналізу кількості членів, розміру бюджету та розповсюдження наданих послуг [54].

І останньою категорією методології аналізу жіночих організацій є *зовнішні відносини*. Задля всеохопного аналізу дану категорію можна розділити на чотири підкатегорії: легальний статус (аналіз взаємозв'язків з державою), автономність (чи пов'язує себе товариство з іншими

організаціями і чи залежить від них), фінансування (яким чином формується бюджет) та мережеві зв'язки (з якими іншими організаціями співпрацює) [54]

Як бачимо з усього вищесказаного, аналіз жіночої організації — це комплексний процес, який складається з досліджень багатьох категорій та вимірів. Методологія П.Ю. Мартіна, описана у даному розділі, буде застосовна для аналізу жіночих організацій в сучасній Україні. Оскільки з часів Незалежності у нас створилась широка мережа феміністичних товариств, у наступному підрозділі буде проведено класифікацію українських жіночих організацій.

1.3. Класифікація українських жіночих організацій

Класифікацію потрібно для того аби упорядкувати сутність даного дослідження і у 3 розділі дати порівняльний аналіз жіночих організацій.

Можна сказати, що сьогодні цілі жіночих організацій надзвичайно широкі, тому об'єднання жінок варто класифікувати на окремі групи, комітети, клуби, організації. З точки зору організації, можуть виникати певні проблемні питання. В першу чергу це проблема виживання в часи кризової економіки, правового середовища, яке активно змінюється. Крім того, важливий маркетинг, взаємозв'язки в колективі та інше, що визначає успішність тієї чи іншої жіночої організації.

У монографії Л. Смоляр «Минуле заради майбутнього» [44] сформулювала сукупність жіночих товариств в Україні, які як і сьогодні, займаються розширенням сфери застосування праці жінок, створенням організацій самопомоги та взаємодопомоги. Ці товариства можна класифікувати на чотири групи:

1) Традиційні організації, які захищають права жінок, проводять культурну та освітню роботу. «Вона може здійснюватися у вигляді просвітницьких бесід, проведення семінарів і тренінгів, конференцій, шкіл лідерства для жінок» [44].

2) Соціально орієнтовані жіночі товариства, що займаються проблемами в певних галузях (освіта, медицина, армія тощо). Тут виділяється діяльність, пов'язана із захистом прав солдатів, захистом прав батьків солдатів.

3) Організації ділових жінок, які займалися економікою України.

4) Феміністичні організації, які критикують домінування чоловіків у суспільстві.

Також, Смоляр зазначила, що жіночі організації можуть бути поділені на три категорії, де учасниці цих товариств працювали як в загальнодемократичних організаціях, так і створювали свої організації.

Найпоширеніші – це благодійні організації, які в залежності від завдань також поділяються на:

1) Доброчинні жіночі товариства створювалися переважно заможними жінками, які допомагали матеріально та морально, які потребували соціального захисту. Вони створювали різні будинки праці, притулки.

2) Професійні жіночі організації (жінки-міліціонери, ділові жінки, жінки творчих професій тощо). Створення цих товариств було зумовлене необхідністю «соціального захисту працюючих жінок, для оборони їх інтересів, підтримки у скрутні хвилини життя, які так часто зустрічалися на шляху не визнання жінок» [44] де основна увага приділялась формування особистості жінки через, що було створенно багато курсів.

3) Просвітницькі товариства займалися підвищенням грамотності жінок.

Отже, діяльність жіночих організацій можна визначити як сукупність соціально значущих дій, здійснюваних в різних сферах, що використовують задля досягнення цілей і задоволення інтересів різні засоби, такі як – економічні, соціальні, політичні та ідеологічні.

В даний час жіночі організації України можна класифікувати наступним чином:

1. *Національно-культурні.* Відповідно до них належать організації, які відстоюють пріоритети побудови незалежної української держави, відродження українських традицій та звичаїв, мають політичну спрямованість та фіксоване членство.

Серед найвідоміших і шанованих: «Жіноча громада», «Союз українок» (рис.№1.), «Всеукраїнське жіноче товариство ім. О. Теліги (1993р.), «Українська християнська жіноча партія» (1991р.)

2. *Благодійні.* Орієнтація таких жіночих організацій пов'язана з благодійною діяльністю жінок у галузі національної освіти, соціального захисту, охорони здоров'я. Саме до цієї моделі приписують перші історичні жіночі рухи та ініціативи[7] . Велика кількість соціально орієнтованих жіночих громадських організацій сьогодні є безпосередньою реакцією на болючі соціальні проблеми та реалії нашого життя.

Серед найефективніших та найвідоміших: Ліга «Матерів та сестер солдатів України» (1992р.), «Організація солдатських матерів України» (1990 р.), «Союз жінок-робітниць заради майбутнього дітей України» (Рис.№2), Міжнародні благодійні фонди «Св. Марії» та «За виживання» та ряд інших організацій, що об'єднують певні соціально незахищені категорії громадян. Вони досить впливові та численні, активно співпрацюють з міжнародними та державними організаціями.

3. *Молодіжні.* Вона показує діяльність неурядових жіночих молодіжних організацій, які характеризуються впливом на окрему вікову групу - молодих жінок. Учасники проводять соціально-психологічну підготовку, формують здоровий спосіб життя молодих жінок [16] .

Варто зазначити, що насторожує той факт, що близько 80% опитаних молодих дівчат відмовляються брати участь у громадських заходах [28] . Благодійні спілки, молодіжні партії та секції мають великий потенціал у вирішенні проблеми соціалізації жіночої молоді, лідерства жінок у суспільно-політичному житті суспільства. Плідно здійснюють роботу в цій галузі: громадська організація «Фундація «жіноча ініціатива» «Всеукраїнська Асоціація путівників України», «Школа рівних можливостей» (дод.№3), «Молодіжний жіночий центр Юнка», «Християнський дитячий фонд» та деякі інші.

4. *Традиційні.* Сформовані на основі вищезазначених жіночих організацій радянських часів. Їх наступниця – «Союз жінок України», якому вдалося

знайти конкретні форми співпраці з державними органами, упорядкувати структуру, зберегти активи, залишаючись однією з найчисельніших і найвпливовіших жіночих організацій в Україні. В якості своїх пріоритетів «Союз жінок України» обрали подолання безробіття серед жінок, бізнес-програми, соціальний захист вразливих груп жінок та дітей тощо[44] .

5. *Професійні.* Жіночі організації, які дозволяють об'єднувати жінок на основі міжособистісних відносин у бізнесі, сільському господарстві, промисловості, культурі для створення та виявлення реальних механізмів впливу та змін в економічній сфері, обміні інформацією, духовному житті суспільства, подоланні негативних стереотипів у суспільних поглядах на жінки як професіонали. Діяльність Міжнародної федерації ділових жінок «Либідь» (1990 р.), «Українська жіноча демократична мережа», «Асоціації жінок в агробізнесі» (1994 р.), «Української асоціації жінок-кінематографістів» (1990 р.), «Жінки в ЗМІ» (1994 р.), «Асоціація ділових жінок Києва» (2004р.) добре відомі і нині.

6. *Гендерної орієнтації.* Це організації наймолодші за часом. Їх поява зумовлена трансформаційними процесами в різних сферах життя сучасного суспільства в Україні [28] . Ці організації не намагаються захистити всіх жінок, не претендують на авангардну роль у жіночому русі, вони діють на основі групових інтересів, часто в межах громадських ініціатив.

Їх діяльність спрямована на трансформацію гендерних ролей та гендерних відносин, у зв'язку з цим вони здійснюють соціологічні дослідження, проводять велику індивідуальну роботу, займаються дослідженнями, тренінгами, консультуванням для широкої громадськості. Серед них: «Жінки в засобах масової інформації» (1995 р.), «Всеукраїнський центр інформації та соціально-економічної адаптації» (1994 р.), «Ліга жінок-виборців України 50/50» (1997 р.), «Харківський центр гендерних досліджень» (1995р.), «Одеський дослідницький центр жіночих досліджень» (1994 р.), «Жіночий інформаційно-консультативний центр» (рис.№4), «Українська академія успіху», «Всеукраїнський жіночий інформаційний центр соціально-економічна адаптація» [18] .

7. *Релігійні*. Це жіночі громадські організації, які характеризуються діяльністю релігійних конфесій, мета яких – проведення місіонерської освіти та благодійної роботи серед жінок, організація недільних шкіл, об'єднання жінок віруючих певної конфесії, художньої та релігійної творчості. Це такі жіночі організації, як «Соломея», «Жіноча організація мирноносиць», «Жіночий християнський союз» та «Асоціація мусульманських жінок». Більшість закордонних релігійних організацій, які поширюють свій вплив в Україні у пошуках ринків для сучасних релігійних ідей, використовують шлях для інтеграції в українське суспільство, побудови альтернативних церков, поширення свого способу життя, реалізуючи таким чином власні інтереси, безпосередньо створює певні ризики, які необхідно враховувати при розвитку сучасного суспільства.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зрозуміти, що щороку мережа ЖО примножується, розширює соціальну базу, урізноманітнює форми та методи роботи. Класифікувати їх важко. Але, виходячи з історичних аспектів діяльності, ідеологічної спрямованості, організаційної структури, цільових уподобань жіночих організацій можна їх групувати та аналізувати. Вони розрізняються за цілями, стратегіям і приналежності; вони часто перетинаються, і деякі ототожнюють себе з різними гілками феміністської думки. Потрібно відмітити ще те, що різнонаправленість вказаних вище жіночих організацій дозволяє жінкам зі всієї України об'єднуватись, вирішуючи ті чи інші питання. Сьогодні є не тільки важливими жіночі організації політичного спрямування, великого значення набувають релігійні, професійні, традиційні гендерні об'єднання жінок.

РОЗДІЛ II РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЖІНОЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Жіночі організації в українському суспільстві з часів Незалежності: загальний огляд.

Історичний підхід про жіночі організацій в українському суспільстві є важливий для розуміння еволюції мислення і політики в галузі розвитку.

Проголошення Україною незалежності в 1991 році ознаменувало якісно новий етап у розвитку жіночого руху в нашій країні. Насправді все це почалося з нуля, оскільки в радянський період не було ефективних жіночих громадських організацій, а проблеми жінок владою не виділяються в окрему групу. Жіночі товариства були значною мірою запущені загальною демократизацією суспільного життя в епоху «Перебудови» [13].

Виникаючи наприкінці 1980-х –на початку 1990-х перші жіночі організації, хоча і намагалися ідеологічно пов'язатись з різними феміністичними товариства, що діяли в Україні в дореволюційний час або в Західній Україні в міжвоєнний період, однак вони не мали інституційної спадщини та громадської підтримки. Дуже часто на початковому етапі чиновники не розуміли, навіщо потрібні ці організації та як з ними мати якийсь зв'язок.

Цей процес тривав до початку 2000-х років, коли кількість організацій стабілізувалась, окреслилися група найбільш активних учасників та основний вплив на суспільства. Незважаючи на заявлене надання рівних прав та можливостей жінкам, в реальності в українському суспільстві все таки є гендерна нерівність. Жінки мають набагато менше можливостей для кар'єрного росту в економічній та політичній сферах. На ринку праці жінки отримують роботу, яка вимагає переважно низької або середньої кваліфікації, а серед керівних посад в державному управлінні домінують правоохоронні органи та бізнес.

Більше половини з 53,4% від загального числа працюючих жінок займають сферу народного господарства. Близько 10% з них зайняті на підприємствах з шкідливими умовами праці. Роки незалежності України продемонстрували, що загальні кризові прояви нашого суспільства ще більше відштовхнули суспільство від вирішення проблем жінок і сім'ї.

Дослідник сучасного стану розвитку жіночих рухів в Україні і його впливу на соціальні процеси К. Б. Левченко, виявив його аспект впливу в наступному [29]:

- вплив жіночого руху на розвиток державного управління в державній політиці в сім'ї і жінок;
- форми участі жіночих неурядових організацій в процесі розробки державної політики;
- способи оптимізації взаємодії державних і неурядових організацій для створення механізму, що забезпечує ефективність сімейної політики.

Аналізуючи українське суспільство, можна відзначити деякі особливості формування та функціонування українських жіночих громадських організацій в нинішній час.

Більша половина жіночих організацій надають такі соціальні послуги, як розширенням прав/цінностей і можливостей жінок, просування рівності між жінками і чоловіками, для побудови сильної економіки, створення більш справедливих і стійких товариств і поліпшення якості життя Українців. Також допомога жінкам, які стали жертвами домашнього

наси́льства або опинились у складних життєвих ситуаціях, малозабезпечені сім'ї, сироти, діти переселенці, учасники АТО, інваліди, люди похилого віку. А інша частина організацій займається освітньою та благодійною діяльністю [9].

У той же час функція політичного представництва є досить слабкою, адже вони проявляються зачасту тільки під час виборів. Тому, можна сказати, що в Україні політичні сили дуже часто використовують жіночі товариства як допоміжні громадські майданчики під час виборчих кампаній.

Усі впливові партії мають лояльні жіночі асоціації, але мало використовують свій потенціал у своїй роботі. У 8-му скликанні Верховної Ради, які були обрані восени 2014 року на дострокових виборах, представництво жінок було всього 11,1%. Раніше цей показник був ще меншим: у 7-му скликанні -9,7%, у 6-му -7,6% [51]. Однак сьогодні, у 2021 році цей показник складає 16%, що, безсумнівно радує членів жіночих товариств.

Необхідно також зазначити, що феміністична тематика у сучасній Україні продовжує розвиватись і входити у різні сфери суспільного життя. Зокрема, Т. Марценюк [32] стверджує, що феміністичні ініціативи в Україні стали більш розмаїтими: піднімаються питання проституції та комерційного сексу, права жінок у військовій сфері, залучення трансжінок до феміністичного руху, підняття тем про сексуальне насильство тощо.

На різноманіття форм українського фемінізму значний вплив має Інтернет та соціальні мережі. Саме на різних платформах часто артикулюються важливі жіночі проблеми, мобілізуються феміністичні спільноти та розвивається солідарність. У приклад можна привести декілька хештегів: #ЖінкаЯкаНадихає (подолання стереотипного шаблону святкування Міжнародного жіночого дня), #яНеБоюсьСказати (питання сексуального насильства).

На сьогодні в Україні зареєстровано близько 260 жіночих товариств, але значна їх частина з них існує лише на папері і не веде активної роботи. За оцінками експертів, на національному рівні активно працюють лише 20-30

організацій, діяльність ще 30-40 має регіональний характер [3] . Слід також зазначити сильний вплив територіального фактору на формування мережі жіночих товариств. Їх діяльність обмежена в основному великими містами, де є ресурси та можливості для їхньої діяльності.

Завдяки дослідженням, можна сказати, що ЖО зосереджені у Києві та Київській області. Понад 2/3 зареєстровано в Львові, Дніпрі, Харкові, та Одесі. В той самий час в Західній та Центральній Україні, за винятком Львова, кількість жіночих товариств дуже слабка та розсіяна, а їх діяльність обмежена всеукраїнськими акціями в обласних центрах [39] .

Незважаючи на незначну кількість, жіночі товариства змогли зарекомендувати себе як надійні агенти громадянського суспільства в Україні. На протязі 2000-х років були окреслені основні державні структури, з якими співпрацювали жіночі товариства.

Традиційно ЖГО схиляються до Міністерства молоді та спорту, Міністерства соціальної політики, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства культури, Міністерства охорони здоров'я. Насправді вони стали важливою частиною політичних мереж навколо цих установ.

Останнім часом процес формування громадських жіночих товариств в Україні триває динамічно, і кількість жіночих асоціацій збільшується. Міністерство юстиції зареєструвало понад 44 всеукраїнські, 7 міжнародних громадських організацій, які представляють та захищають інтереси українських жінок [39] .

Територіальні органи юстиції зареєстрували понад 1500 місцевих жіночих громадських організацій. Особливістю сучасних жіночих товариств є те, що здебільшого вони тісно пов'язані з процесами державотворення та національного відродження України. Сучасні жіночі товариства (ЖТ) характеризуються такими громадськими особливостями діяльності, як:

- рівність;
- самоврядування;
- поєднання суспільних інтересів із власними жіночими;
- прозорість;

- дотримання законів (які будуть розглянуті у 2.2 підпункті);
- близькість до певної жіночої особистості.

Представниці ЖГО України беруть активну участь у розробці та прийнятті законодавчих рішень. Наприклад, за участю жіночих організацій уряд розробив і прийняв «Комплексну програму протидії торгівлі людьми» та Національний план дій «Про покращення статусу жінок, сприяння гендерній рівності в суспільстві». Жінки брали активну участь у впливі на Закон про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, Закон про запобігання домашньому насильству та багатьох інших державних актів [12].

Заниження ролі ЖГО сучасною українською державою посилює потребу в науковому осмисленні їхньої активної участі у державотворенні. Відповідно, жіночі товариства на цьому етапі повинні виконувати такі функції:

- організацію – залучення молоді і не тільки, для створення нових, інноваційних товариств.
- інтеграцію – асоціація з регіональними та іншими громадськими організаціями, залучення до суспільного життя;
- координацію – дії для встановлення контактів між громадськими організаціями, партіями та органами державної влади;
- ідеологію – виявлення їхньої ідеологічної ролі у реалізації стратегічних та політичних цілей щодо створення та затвердження принципів та норм громадянського суспільства в Україні;
- виховання – формування у жінок зокрема молоді, самооцінки;
- соціальний захист [1].

Отже, висновок такий, що у формуванні жіночих товариств в Україні притаманні як загальні, так і специфічні характеристики, обумовлені соціальними, політичними та економічними особливостями розвитку українського суспільства. Можна виокремити основні напрямки їхньої роботи: підвищення ролі жінок в громадсько-політичній, економічній та культурного життя.

2.2 Законодавчі засади діяльності жіночих організацій

Аналіз українського законодавства допоможе нам повноцінно зрозуміти базу заснування жіночих товариств, адже будь-яка організація має керуватись законами, а закони створює держава. На законодавчому рівні діяльність жіночих організацій в Україні регулюється починаючи з Конституції України, у якій стверджується, що «громадяни мають право на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод та задоволення інтересів» [46].

Громадські організації передбачені законом і регулюються публічним правом; вони є необхідними організаціями, оскільки вони необхідні для турботи про спільні інтереси; вони також є жорсткими, оскільки кожен їх організаційний елемент регулюється нормативними положеннями. Це є наслідком того факту, що громадські організації, на відміну від інших формальних організацій, створюються безпосередньо законом для переслідування соціальних інтересів і цілей, а не автономно групами людей для переслідування своїх власних інтересів.

Георгізова І.Л. виокремлює два чинники становлення жіночого руху у сучасній Україні: зовнішні, до яких належать «міжнародне право, міжнародний жіночий рух, програми розвитку ООН, спрямовані на досягнення гендерної рівності» та внутрішні, що характеризуються дослідженням політичних, економічних, соціальних та історичних аспектів [11].

В Україні набули розвитку жіночі громадські організації, які здатні захищати права різних груп людей і змінюватися життя в державі на краще. Жіночі організації – одні з найактивніших у державному секторі. За останні 20 років їм вдалося кардинально змінити ситуацію щодо рівних прав і можливостей для чоловіків та жінок [26]. Ці зміни включають появу національного законодавства у сфері забезпечення рівних прав жінок та чоловіків. Сюди входять такі закони:

1. Надзвичайно важливою віхою в роботі жіночих організацій стало прийняття у вересні 2005 року *«Про забезпечення рівних прав та можливостей для жінок та чоловіків»*. Мета якого – це досягнення паритетного становища жінок і чоловіків шляхом правового забезпечення їх прав та можливостей; запобігання дискримінації за ознакою статі та захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію людей (за ознаками статі); забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у вирішенні соціально важливих питань рішення; забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків щодо поєднання професійних та сімейні обов'язки; підтримка сім'ї та формування відповідального материнства та батьківства; пропаганда серед населення України гендерної культури; проведення різних заходів/засідань, семінарів та конференцій задля подолання стереотипів щодо ролі жінок в Україні [21] .

З закону і випливає повноваження Верховної Ради України у сфері забезпечення рівні права та можливості жінок та чоловіків:

- визначити основні принципи гендерної політики держави;
- здійснювати в межах, передбачених Конституцією України, парламентський контроль за дотриманням законодавчих актів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків [21].
- координувати заходи, вжиті міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, спрямованої на сприяння гендерній рівності;
- докладати зусиль до інформування громадськості у засобах масової інформації;
- відпрацювати заходи/конференції/семінари які спрямовані на забезпечення рівності прав та можливості жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;
- організувати дослідницьку діяльність та експертний аналіз з питань забезпечення рівності [21].

2. Закон *«Про запобігання та протидію домашньому насильству»*, який складається з Конституції України та міжнародних договорів. Мета - захист прав та інтересів постраждалого, надання соціальної допомоги .

Дія законодавства про протидію насильству поширюється на всіх людей, «які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання, а також на суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству», [20].

Можна сказати, що насильство щодо жінок є серйозною проблемою і порушенням прав людини. Україна була одна із перших хто підписав Стамбульську конвенцію (2011р.), але досі не є затверджена верховним органом державної влади . «У червні президент Володимир Зеленський пообіцяв винести на розгляд Верховної Ради законопроект щодо ратифікації Стамбульської конвенції», відповівши на петицію, а фракція «Слуга Народу» на початку серпня «пропонує карати за домашнє насильство - залученням до суспільно корисних робіт, а отримані гроші спрямовувати постраждалим» [47]. Адже, насильство має короткострокові і довгострокові несприятливі наслідки для фізичного, психічного, сексуального та репродуктивного здоров'я жертви. Наслідки можуть вплинути на ізоляцію жінок, їх нездатність працювати, обмежену здатність піклуватися про себе і своїх дітей. Діти, які стали свідками насильства в сім'ї, можуть страждати від емоційних і поведінкових розладів. Наслідки гендерного насильства позначаються на добробуті всієї спільноти. Юлія Соколовська, виступаючи на Міжнародному форумі UNFPA «Україна на шляху до подолання домашнього та гендерно зумовленого насильства» зазначила, що кожна 5 жінка в Україні страждає від домашнього насильства [45]. Жорстоке поводження, переслідування, сексуальне насильство, аж до самих крайніх форм насильства: вбивство жінки, що здійснюється в більшості випадків в родині. Ці цифри говорять про серйозні аспекти цього явища, яке представляє собою серйозну проблему для суспільної охорони здоров'я, а також є порушенням прав людини.

Також Кабінетом Міністрів України були прийняті такі постанови:

-«Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому

насилъству та протидії торгівлі людьми» [38]. Основним завданням якого є формування позитивного ставлення до сімейних цінностей; гендерної рівності .

- *«Національний план дій щодо впровадження Резолюції Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека», який охоплює ряд напрямків діяльності, такі як рівноправної участі жінок і чоловіків; захист постраждалих від конфлікту (тобто від різних форм переслідування і насилъства); врахування особливих потреб жінок і дівчат, зокрема біженців, внутрішньо переміщених осіб, жінок-комбатантів, жінок-ветеранів, забезпечення участі жінок в економічному відновленні та перехідному правосудді в конфліктних і постконфліктних ситуаціях [40].*

Прийняті закони можуть забезпечувати реалізацію державної політики в контексті поліпшення стану жінок. Це є одним з пріоритетних напрямів соціально-економічної політики України, який надає можливість підвищити інтерес нації до проблем, в рамках цього затвердити регіональні програми для поліпшення становища жінок [25]. Але у той же час, незважаючи на певний прогрес у досягненні рівності для чоловіків та жінок, Україна стикається з величезними проблемами забезпечення рівних економічних можливостей, продовження викорінення гендерного насилъства. Вирішальне значення у подоланні цих викликів мають жіночі організації, які розробляють та впроваджують стратегії, спрямовані на досягнення гендерної рівності в країні. А у контексті реалізації законодавчих засад в Україні функції жіночих організацій повинні допомагати жінкам знайти гідне місце для своєї реалізації в поточній економічній, політичній, освітній та культурній сферах, спрямованих на впровадження стандартів ЄС.

Гендерний компонент все більше включається в структуру галузевої політики (Міністерство сім'ї, молоді та спорту, Міністерство праці та соціальної політики, сфера Державний комітет статистики, Міністерство освіти і науки тощо). Водночас суб'єкти виконавчої влади, керуючись

основними положеннями Конституції України, повинні розробляти регіональні заходи, які дозволяють будувати незалежну регіональну політику щодо вирішення проблем жінок, відповідно до особливостей того чи іншого регіону [10].

За даними опитування громадської думки України, закони, спрямовані на поліпшення становища жінок на ринку праці та представництва в політиці, менш відомі, ніж законодавство, що забороняє різні форми домашнього насильства щодо жінок [30].

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна стверджувати, що прийняті закони стали потужним стимулом для діяльності жіночих груп на всіх рівнях та у всіх сферах з активним використанням додаткових можливостей, що пропонуються цими правилами та незважаючи на значний прогрес, досягнутий на законодавчому рівні, рівність статей ще не забезпечено. Жінки як і раніше недопредставлені в процесах прийняття політичних і економічних рішень. У них не завжди є доступ до гідної роботи, вони страждають від сегрегації в сфері зайнятості та значного розриву в заробітній платі. І оскільки одним з основним напрямком діяльності жіночих організацій України є підвищення ролі жінок в громадсько-політичному житті, то буде доцільно у наступному розділі розглянути діяльність і взаємодію ЖГО з державними органами.

2.3 Взаємодія з державними органами.

Для ефективної роботи жіночих громадських організацій актуальним в даний час є їх взаємодія з органами влади з метою вироблення нових підходів у вирішенні соціальних проблем. Адже на жіночі організації впливають державні органи, в їх інтересах залишатися в курсі державної політики і намагатися впливати на прийняття державних рішень. Існують різні загальні способи, якими користуються і діють організації відносно своїх відносин з урядом. Основна мета щодо взаємодії з державними

органами –це співпраця у вирішенні соціальних питань, тому що , держава є регулюючим органом.

Жінки як і раніше недопредставлені в урядах, законодавчих органах і багатьох інших важливих секторах, які впливають на громадську думку, таких як засоби масової інформації, мистецтво, релігія і культура. Тому можна сказати, що громадські організації є реальною формою залучення жінок до суспільно-політичної діяльності і як пояснює дослідник Ніколайчук це те, що власне сам факт об'єднання жінок в товариства для відстоювання своїх прав і досягнення рівності з чоловіками і передбачає отримання права голосу [34].

Жіночі організації , акцентуючи увагу на важливі соціальні проблеми, вступають у взаємодію з політичною сферою, де вони можуть найефективніше реалізувати свої можливості. Також, важливим є те, що часто жіночі організації створюють між собою цілі «коаліції підтримки» задля натиску на владу для прийняття потрібних рішень [34]. Це вимагає використання різних управлінських технологій, в тому числі такої перспективної, як «соціальне замовлення», які забезпечили б реалізацію соціального партнерства між державою і ЖГО [22]. У зв'язку з цим доцільно використати засоби впливу жіночих організацій на органи влади, які вказані нище (таблиця 2.).

Таблиця 2.

Засоби впливу ЖГО на органи влади

- коаліційні стратегії;
- проведення політичних кампаній;
- гендерні дослідження та оцінка державної політики щодо жінок з використанням ЗМІ;
- створення суспільних рад та право їх на запити до органів влади;
- виборчі стратегії

Одна з найголовніших засобів впливу жіночих організацій на владу це створення *коаліційних стратегій*, як і говорилося вище, адже часто проблеми жіночих товариств занадто великі і складні, щоб їх могла вирішити одна організація. І тому за цих обставин створення коаліції може бути ефективною стратегією для зміни програм і політики, які необхідні для вирішення проблеми або досягнення мети. Наприклад, 27 жовтня 2016 року жіночі організації України об'єднуються задля спільних зусиль щодо локалізації Національного плану дій на виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» [19].

На цій зустрічі представниці різних всеукраїнських та місцевих ЖГО України зазначили, що потрібно створювати жіночі коаліції задля впровадження Національного плану дій в Україні, також розробити платформу для обміну досвідом між організаціями.

Можна виділити більш конкретні причини для формування коаліції жіночих товариств:

- вирішення нагальної ситуації (приклад насильства серед молоді є хорошою ілюстрацією цієї причини);
- надання можливості взяти під контроль своє майбутнє (наприклад, розгляд місця жінки в співтоваристві);
- отримувати або надавати послуги (тобто, жіночі організації створюють коаліції для розробки, отримання фінансування та проведення необхідного втручання в суспільство);

-об'єднання ресурсів (адже організації разом можуть мати ресурси для виконання завдання, яку жодна з них не змогла б виконати самотужки);

-розвивати і використовувати політичний вплив для отримання послуг або інших вигод для суспільства (тому, що об'єднані жіночі громадські організації можуть захищати свої права ефективно, ніж кілька розрізнених груп які працюють поодиноці). Крім того, така широка коаліція може чинити політичний тиск з боку всіх верств суспільства і володіти значною політичною владою.

Законодавці України не мають одностайності з питань діяльності жіночих товариств. Вимоги до гендерної рівності суттєво суперечать принципам недискримінації, раніше закріпленими у законодавстві. Це сумнозвісні законопроекти про «заборону абортів» та «заборону пропаганди гомосексуалізму» [26]. Дотримання основних принципів гендерної рівності декларується певними політичними силами (наприклад, партія «Удар» та партія «Самопоміч», яка отримує додаткове державне фінансування).

У 2011 році було створено міжфракційне парламентське об'єднання під назвою «Рівні можливості», представники якого лобіюють законодавчі зміни, які направлені на ліквідацію гендерної дискримінації в парламенті. У лютому 2019 року було створено нове про консервативне об'єднання «Жіноча ініціатива щодо сімейних цінностей», де зазначається, що «боротьба за «сімейні цінності» – це зовсім не протидія домашньому насильству та ратифікація Стамбульської конвенції, а внесення на розгляд законопроектів про заборону абортів, заборона мирних зібрань ЛГБТ-активістам і зменшення участі жінок у політиці» [23]. Також Петро Порошенко, піклуючись про імідж країни, регулярно віддавав шану гендерній рівності [36]. У своїй промові на Другому конгресі жінок України (в грудні 2018 р.) він зазначив маніпуляції з терміном «гендер» та закликав прикласти зусилля щодо ратифікації Конвенції Ради Європи з метою запобігання насильству щодо жінок (рис.№5).

При неоднозначній позиції держави очевидно, що вона не може бути партнером для громадянського суспільства у забезпеченні прав жінок.

Активісти чинять тиск на державні установи, засоби масової інформації, а також бізнес для внесення необхідних змін [31]. Наприклад, окремі жіночі товариства взяли на себе відповідальність за навчання журналістів, щоб змінити ситуацію із гендерним висвітленням у ЗМІ.

Українське представництво Фонду Генріха Бьолла опублікувало довідник для середньої школи «Гендер для медіа» [8]. Громадська організація «Інститут ЗМІ» регулярно відстежує тему сексизму в ЗМІ. Завдяки цим зусиллям засоби масової інформації не ігнорують дискримінацію у всіх сферах та досягають широкої громадськості. Окремим напрямом значної діяльності та спільних зусиль жіночих товариств по всій Україні є боротьба з дискримінацією у рекламі. Рух проти використання дискримінаційних зображень у рекламі розпочався у Львові в 2006 році, коли львівське товариство «Жінка та суспільство» провело першу громадську освітню кампанію. Відтоді різні жіночі громадські товариства майже у всіх регіонах України ініціювали різні заходи (семінари, дискусійні клуби, круглі столи тощо), спрямовані на спілкування з рекламодавцями та виробниками реклами. Результатом таких зусиль було створення в 2011 році Промислового гендерного комітету з реклами, який «перевіряє рекламу на предмет дискримінації, розглядає скарги на дискримінаційну рекламу громадян та надає експертні висновки на запит державних органів [37].

На початку нового тисячоліття завдяки зусиллям жіночих організацій, наукових та експертних спільнот існує розуміння гендерної нерівності як системної вади в українському суспільстві, яку можна усунути лише комплексними діями.

Поворотним моментом у цьому сенсі став 2001 рік, коли були прийняті Закон України «Про запобігання домашньому насильству», новий Сімейний кодекс та Національний план дій щодо сприяння гендерній рівності в суспільстві. Усі ці документи були розроблені та активно лобіювались жіночими громадськими організаціями.

Інструментами моніторингу державних заходів щодо сприяння гендерній рівності є інститут гендерних радників під керівництвом

центральных та регіональних органів влади та Експертна рада з розгляду скарг на дискримінацію за гендерною ознакою при Міністерстві соціальної політики. До складу ради увійшли визнані громадські діячі Лариса Кобелянська, Катерина Левченко, Олена Сулова та інші [33]. Однак ці установи мали суто консультативний статус без реальних важелів впливу.

Отже на підставі зіставленої інформації можна зробити висновок, що робота ЖГО повина мати зв'язок з органами влади для ефективнішої своєї роботи і для того потрібно : створювати різні коаліції; активізувати роботу з політичними партіями; ініціювати створення державної структури для забезпечення гендерної рівності; створювати програми взаємодії з фондами у ЗМІ; посилювати гендерні питання у діяльності молодіжних організацій.

РОЗДІЛ III. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА АНАЛІЗ ЖІНОЧИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ ЗА МЕТОДОЛОГІЮ П.Ю.МАРТІНА .

Для глибинного аналізу жіночих організацій, я автор курсової роботи використовуватиме методологію П.Ю.Мартіна (зазначена у першому

розділі), адже завдяки неї можна достименно вивчити діяльність товариств, які діють в Україні.

1. Для прикладу можна розглянути всеукраїнське жіноче товариство, яке можна віднести до національно-культурної категорії організацій –це «Українська жіноча варта» [15] (рис.№6) яка була сформована у 2014 році з початком російської агресії в Україні. *Феміністичні ідеологія* пов'язана із масовими правами для жінок з долікарської, загальновійськової, стрілецької, психологічної підготовки та самооборони. Товариство навчає та створює соціальні підприємства для жінок, військових дружин та вдів.

Практика/активність організації. «Українська жіноча варта» була зареєстрована Міністерством юстиції України у формі всеукраїнської громадської організації 14 жовтня 2014 року.

Починаючи з 2014 року, понад 30 тисяч жінок по всій Україні пройшли спеціальне навчання. Сьогодні, крім того, проводяться для жінок освітні та соціальні програми по всій Україні, у сім'ях яких є члени загиблих, люди з каліцтвами або полонені на війні, ті, що беруть участь у бойових дія тощо. Програми спрямовані на підвищення довіри до суспільства, заохочення жінок загалом та жіночих спільнот, зокрема, до самозайнятості та співпраці, розвитку заходів, що забезпечують жінці стійкий дохід, у тому числі за допомогою спільних проєктів та соціального підприємництва [15].

Мета/принципи товариства: співпраця –довіра - безпека - солідарність – гарантія. На початку діяльність товариства була зосереджена на проблемі жінок саме в армії, захисті прав жінок, створенні та розповсюдженні військової, долікарської, психологічної літератури, проведенні масових занять для всіх жінок.

Феміністичні результати. Жіноче товариство надає інтеграційну, юридичну, психологічну, консультативну допомогу як окремим жінкам, так і жіночим громадам по всій Україні. З 2015 року товариство щомісяця видає «Щомісячний листок опіки», який розподіляється серед військовослужбовців у зоні бойових дій. Крім того, надається постійна правова допомога жінкам

військових та їх сім'ям, а також проводиться навчання для жінок щодо розвитку особистості [15].

У 2015 році дане жіноче товариство спільно з участю Військово – медичного управління Міністерства оборони України взяло участь у розробці Навчального стандарту. Цей стандарт був розроблений вперше та затверджений Центром оперативних стандартів та методик підготовки Збройних Сил та затверджений «наказом директора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України №64 від 31.08.2015» [5] .

Також товариство створило Школу фельдшерської підготовки «ЯСЕН» у селі Шкарівка Білоцерківського району Київської області у співпраці з Українською військово-медичною академією Міністерства оборони України, а також проект щодо створення оздоровлення та реабілітації жінок, які втратили члена сім'ї на війні, дітей війни та жінок, які були змушені покинути свої домівки [15] .

2. Друга організація відноситься до категорії традиційних жіночих товариств –це *«Співки жінок України»* [17] (рахується як найбільша за чисельністю громадська організація).

Феміністична ідеологія/головні завдання організації: відстоювання справедливих дійових законів програм та інших заходів, що забезпечують соціальну захищеність жінки, підвищення її статусу в суспільстві; сприяння залученню жінок до управління справами суспільства і держави; сприяння відродженню духовності, національної культури народів України; поширення і стимулювання серед жіноцтва нового політичного та економічного мислення та усвідомлення ними свого «високого призначення в моральному оздоровленні життя суспільства, подолання в громадській свідомості стереотипів, що гальмують усунення відвертої чи прихованої дискримінації жінок та принижують їх людську гідність; сприяння громадській злагоди і миру в Україні» [17].

Феміністична мета –це сприяння широкому ознайомленню з позитивним досвідом розв'язання цієї проблеми міжнародним співтовариством Канади, країн Європи.

Феміністичні результати. Українська земля озвічно народжувала талановитих жінок, які за будь-яких умов стверджувалися у різних сферах суспільного життя, робили конкретний внесок у його прогрес. 3000 персоналій, що охоплюють період від княгині Ольги до наших днів, увійшли до унікального бібліографічного енциклопедичного словника «Жінки України», який підготувала і випустила у світ «Спілка жінок України» разом з Інститутом гуманітарних досліджень Української Академії Наук національного прогресу.

Обставини заснування. Одним із головних напрямів діяльності «Спілки жінок України» її створення стала допомога жінкам в боротьбі з безробіттям. Наприклад, в 2004 р. за фінансової підтримки Канадсько-українського гендерного фонду Посольства Канади в Україні, ця організація розпочала реалізацію великомасштабного Проекту «Формування сучасного світогляду жінок і чоловіків щодо необхідності гендерних перетворень у суспільстві шляхом застосування механізмів розвитку ідеології гендерного паритету» [41].

Практики/активність організації. На рахунку «Спілки жінок України» багато благодійних заходів, цікавих конкурсів та акцій, які сприяють якнайповнішому розвитку знань, вмінь і самореалізації жінок на державотворення в сучасній Україні.

Масштабність товариства. Спілка зуміла сформувати соціальне партнерство з різними державними структурами і громадськими організаціями –жіночими, ветеранськими, молодіжними, осіб з особливими потребами тощо, з якими здійснено чимало спільних заходів.

Зовнішні відносини. З Всеукраїнським політичним об'єднанням «Жінки за майбутнє», наприклад, на час виборів до Верховної Ради України четвертого скликання було підписано Угоду про співпрацю, оскільки статутні завдання організації повністю співпадають [14].

3. Також для прикладу можна обрати організацію яка відноситься до категорії *гендерної орієнтації* –це «Ліга жінок-виборців України 50/50» [6] (заснована в 1997 р. офіційно зареєстрована 26 квітня 2001р.).

Феміністична ідеологія: об'єднання жінок та чоловіків, які сприяють утвердженню в українському суспільстві принципу паритетної демократії, заснованого на розумінні повного внеску жінок та чоловіків, їх рівної відповідальності у прийнятті рішень у всіх сферах суспільного життя. Звідси і випливає *феміністична мета* організації – це подолання традиційних соціальних стереотипів щодо ролі жінок у суспільстві [6].

Основним завданням товариства є формування політичної, правової та гендерної культури.

Членство. «Ліга жінок-виборців України 50-50» не має окремого політичного вектора. До її рядів входять представники різних політичних партій та безпартійні.

Практики/активність організації. У 2002р. та 2003 р. – участь у підготовці першої і другої Міжнародних науково-практичних конференцій «Управління державою III-го тисячоліття». У 2003 р. реалізовано проект «Активізація участі громадськості м. Радехів у покращенні діяльності міської влади та механізми співпраці влади і громади». У 2000 р. – 2005 р. організація, як партнер Молодіжного гендерного центру ім. Н. Кобринської, реалізувала програму «Уповноважувальна освіта» у м. Львові, (проведення гендерних тренінгів з конструктивного спілкування, розв'язання конфліктів, лідерство). У 2006 р. проведено круглий стіл «Час обирати жінок – громадський діалог» та семінар «Жінки і влада. Виклики часу» [6].

Масштабність товариства. Організація є партнером Благодійного фонду «Майбуття» у реалізації проекту «Досвідчені жінки-політики – демократична і паритетна місцева влада» (2006 р.). Також в рамках виконання програми Гендерного ресурсного центру тренери організації провели навчальні тренінги «Основи гендерного аналізу» серед державних службовців п'яти районів області.

Зовнішні відносини. В партнерстві з Львівським обласним молодіжним центром праці та Агенцією розвитку підприємництва жінок та молоді проведено навчання волонтерів, які працювали у літніх таборах.

4. Якщо говорити про *молодіжні жіночі організації*, то одна з найпопулярніших –це «Школа рівних можливостей» [42] (Рис.№3), де *феміністична ідеологія* залишається вірною гендерній тематиці. Це товариство розглядає такі ключові проблеми: дискримінація, насильство, работоргівля.

Феміністичні результати:

- утвердження гендерної рівності;
- протидія торгівлі людьми та комерційній сексуальній експлуатації дітей;
- попередження насильства;
- формування безпечного середовища розвитку та безпечної поведінки дітей і молоді;
- боротьба з ВІЛ/СНІД;
- рівні можливості для дітей з особливими потребами;
- захист ненародженої дитини;
- протидія корупції;
- миротворчість [42].

Завдяки різних освітніх програмам , тренінгам, роботою з громадкістю організація встановила співпрацю з місцевими органами влади і з державними інституціями. Також ШРМ «стала одною з перших організацій в Україні, що пропагували застосування форум-театру в соціальній роботі, роботі з молоддю та проводили навчання для молоді» [42].

Основна мета ШРМ визначена так – «участь у творенні нового демократичного суспільства, що складається з таких особистостей, якими прагнуть стати юнаки й дівчата третього тисячоліття». Тобто, організація була створена з метою участі у формуванні і реалізації гендерної політики рівних прав і можливостей. Очікується, що студенти/учні, співробітники, діючи від імені організації, будуть ставитися до всіх людей однаково, незалежно від їх раси, етнічного походження, національного походження, релігії, статі, віку, сексуальної орієнтації, фізичних вад, розумової відсталості або зовнішнього вигляду [42].

Обставини заснування. Історія Школи Рівних Можливостей почалась з 1999 року. Майбутні засновники школи «Лариса Колос (тренерка, експертка з гендерної політики) та Ірина Конченкова (педагог, журналістка) виграли грант USAID, який дозволив їм провести літню школу для юних тренерів з протидії торгівлі людьми. Успіх навчальної програми, яка реалізувалась у форматі «рівний — рівному», заохотив до подальшого розвитку організації» [42].

Структура організації. Відповідно до положень ШРМ жоден член або працівник не буде піддаватися менш сприятливому зверненню, ніж будь-який інший, за ознакою статі, сімейного або батьківського положення, раси або національного походження, інвалідності, зміни статі або релігії. Ця політика гарантує, що до співробітників ставляться повністю з урахуванням їх здібностей, навичок і здібностей відповідно до вимог посади. можна виокремити головні тези організації про те, як організоване товариство :

- Приймайте і цінуєте наш різноманітний персонал.
- Зберігайте прихильність створенню сприятливого середовища, в якому до всіх людей ставляться з гідністю і повагою і де є рівність можливостей для всіх, незалежно від характеристик або походження.
- Розвивати партнерські відносини для залучення співробітників і студентів в просування заходів щодо забезпечення рівності та різноманітності в Школі.

Активність організації. За 20 років організація реалізувала понад 100 проектів , національного та міжнародного значення , провела багато різноманітних громадянських акцій, «провела ряд законодавчих експертиз, створила центр психологічної підтримки, Гендерний інтерактивний театр, ініціювала молодіжний рух «Юнаки проти насильства»»[42].

5.Всеукраїнська громадська організація «Українська жіноча демократична мережа» [48] (відноситься до професійної катеорії) у складі Жіночої демократичної мережі та частина Міжнародного республіканського інституту почали діяти в Україні на початку 2017 року.

Феміністична мета. В Україні Мережа діє на принципах самоорганізації заповзятливих жінок з метою зміцнення їх потенціалу та покращення статусу жінок у суспільному та політичному житті країни та їхніх громад. Мережа закликала до «спільного голосу» для представлення жіночих інтересів у політичних структурах, а також до спілкування між нинішніми та майбутніми жіночими лідерами в Україні через програми навчання та наставництва, обмін досвідом та найкращими практиками [48].

Членство. Сьогодні це регіональна мережа, яка об'єднує понад 500 активних жінок-лідерів, діючих депутатів та посадових осіб у місцевому самоврядуванні з усієї України та урядовців для обговорення спільних інтересів та сприяння рівним правам та можливостям жінок і чоловіків.

Зовнішні відносини. Діяльність жіночої мережі здійснюється за фінансової підтримки глобальної ініціативи Міжнародного республіканського інституту –Мережі жіночої демократії (Жіноча демократична мережа) [48].

Розглянувши, жіночі товариства, які відносяться до різної категорії, можна зробити висновок, що жіночі організації відмінні за своїми політичними і ідеологічними орієнтаціями. Кожна з організацій має свою конкретну мету і свої цінності, кожна організація працює над вирішенням різних проблем, працює над прискорення прогресу в соціальній сфері та, особливо, в турботі про людство, про збереження миру на землі.

ВИСНОВОК

Таким чином, на підставі зіставлених джерел, можна сказати, що в рамках даного дослідження було сформовано і підданно класифікації аналізу жіночих організацій. У ході роботи, автором курсової роботи було:

1. З'ясовано, що жіночі товариства є більш загальним поняттям ніж жіночі громадські організації, адже жіночі товариства можуть бути прибутковими/неприбуткованими, політичними/аполітичними, а ЖГО проводять свою діяльність без мети отримання прибутку. Та все ж таки було встановлено, що всі «феміністичні організації» об'єднують жінок, які займаються вирішенням широкого кола соціальних проблем.

Завдяки класифікації виявлено, що першим за ступенем поширеності жіночих організацій є їхнє надання правової допомоги у конкретному колі питань. Другим напрямком за ступенем поширеності є освітня діяльність.

Вона може здійснюватися у вигляді просвітницьких бесід, проведення семінарів і тренінгів, конференцій, а також створення гендерних програм для університетської освіти. До третього блоку можна виділити діяльність жіночих організацій пов'язаних з благодійністю. Цією діяльністю займаються близько половини існуючих жіночих організацій в Україні.

2. Проаналізовано стан діяльності жіночих товариств за період здобуття незалежності України до наших днів. Де розвиток жіночих організацій характеризуються орієнтацією на цілком конкретні соціальні завдання: досягнення соціального партнерства з урядовими структурами, вирішення гострих соціальних проблем, також проблем насильства, включаючи домашнє насильство. Крім того, на порядку денному жіночих організацій є масштабне завдання розробки національного механізму реалізації принципу рівних прав та рівних можливостей для чоловіків та жінок. Завдяки дослідженню жіночих організацій в сучасній Україні можна виділити основні фактори його розвитку: наявність організаційної бази і мотивації; наявність матеріального потенціалу для здійснення діяльності спільноти; наявність лідера; наявність підтримки з боку органів влади, з якими можна здійснювати стратегічні цілі через партнерство.

Так, можна відмітити, що становище жіночих організацій змінилося на краще незабаром після Помаранчевої революції. Тому, що офіційно, державні органи збільшили кількість державних гарячих ліній та інші форми практичної підтримки жінок/ жіночих товариств. Законодавство про гендерну рівність було ухвалено, а урядові міністерства створювали дорадчі органи з питань гендерних питань з метою надання експертних знань від жіночих правозахисних груп щодо того, як зробити подальшу гармонізацію політики України. Отже, після проголошення Незалежності появилась різко нова хвиля жіночої активності, тому що помаранчева революція, схоже, підбадьорила відродження інтересу до фемінізму.

3. У роботі було систематизовано актуальні завдання жіночих товариств в Україні за методологію П.Ю.Мартіна і визначено основні види діяльності жіночих громадських організацій:

- проведення конференцій, прес-конференцій, «круглих столів», акцій, організація різних тренінгів і семінарів;
- проведення соціологічних досліджень, робити моніторинг проблеми;
- створювати освітні програми;
- формувати жіночі організації серед студентської молоді з метою створення джерела для поповнення жіночих громадських організацій, що відчують дефіцит молодих активістів.

В цілому, можна констатувати, що жіночі організації мають різні назви, але в більшості цілі ті ж самі, а саме захист і просування прав жінок. Незважаючи на всі труднощі, жіночий рух в сучасній Україні є важливою складовою, адже неможливо не враховувати того, що роблять жіночі товариства в просвітницькій, політичній та освітній сфері. Завдяки жіночим об'єднанням в суспільстві підвищується оцінка ролі жінки в справі формування нової особистості, в сім'ї і в соціумі, порушуються питання участі жінок у виконанні основних завдань соціально-економічного розвитку України. Складна соціально-економічна реальність в Україні не є перешкодою для формування громадянського жіночого суспільства. Швидше, навпаки, кризові умови змушують тверезо аналізувати нинішню ситуацію, виявляти вузькі місця та спрямовувати діалог між владою та жіночим сектором у конструктивному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 22.: Політичні науки та методика викладання суспільно-політичних дисциплін / ред. кол.: Б. І. Андрусишин, В. П. Андрущенко, О. В. Бабкіна [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 2. , С. 3-8.
Барановська М. Пристрасті за гендером: що заважає Україні ратифікувати Стамбульську конвенцію /2020.
URL:<https://www.dw.com/uk/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%B7%D0%B0-%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BC-%D1%89%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%B0%D1%94-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8->

<http://www.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17429/3/борзіхіна.pdf>

3. Бінецька О. В. Суспільно-політичне життя українського жіноцтва доби незалежності // Чорноморський літопис, 2012, Вип.6, С. 10-13
4. Борозихіна К. Організація і керівництво діяльністю жіночих громадських об'єднань/ 2017.
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17429/3/борзіхіна.pdf>.
5. Військова медицина // Міністерство оборони України. – 2015.
URL:<https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-mediczina/>
6. Всеукраїнська громадська організація «Ліга жінок-виборців України 50/50». URL:<https://www.facebook.com/groups/lvwu.org/>
7. Всеукраїнський союз жінок-трудівниць «За майбутнє дітей України»,
URL:http://ddr.minjust.gov.ua/uk/934870cfff4ff26e3a9b3543e0b1187d/vseu_krayinskyu_soyuz_zhinoktrudivnyc_za_maybutne_ditey_ukrayiny.
8. Гендер для медіа .Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей Київ: Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьоля в Україні, 2017. 224 с. (3). URL:
https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
9. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії україни. // центр Разумкова ; видавництво «Заповіт». 2016. С. 244.
URL: <https://razumkov.org.ua/upload/Gender-FINAL-S.pdf>
10. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві : колективна монографія; під заг. ред. Ю. Саєнко / Проект розвитку ООН. К. : Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України, 2007. 130-144 с.
11. Георгізова І. Л. Жіночі організації України в громадсько-політичному житті суспільства наприкінці хх – на початку ххі ст. : автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Політ. Наук «Політичні інститути та процеси» / Київ, 2008.

12. Георгізова І. Л. Становлення державної політики України щодо забезпечення прав жінок // Право України. 2006. № 10. С. 106-108.
13. Георгізова І. Л. Створення жіночих громадських структур в період розбудови української державності (1991–2008) // Гуржіївські історичні читання, 2012, Вип. 5, С. 146– 148.
14. Громадська організація «Спілка жінок Чернігівщини».
URL: <http://wu.cn.ua/>
15. Громадська організація «Українська Жіноча Варта»–
2018. URL: <https://www.prostir.ua/?organization=hromadska-orhanizatsiya-ukrajinska-zhinocha-varta>
16. Громадська організація «Фундація «жіноча ініціатива» // Всеукраїнська мережа осередків гендерної освіти. 2018.
URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/aboutus/373-hromadska-orhanizatsiia-fundatsiia-zhinocha-initsiatyva>.
17. Громадська спілка «Спілка жінок України» // Національна Рада Жінок України. 2019. URL: <http://www.nrzh.org.ua/index.php/zhinochyy-rukh/item/76-hromadska-spilka-spilka-zhinok-ukrainy>
18. Додіна Є.Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні // Дис. канд.юр.н.: Одеса, 2002.–168 с.
19. Жіночі організації об'єднуються щоб сприяти реалізації Національного плану дій // Міжнародний благодійний фонд. Український жіночий фонд. 2016. URL: <https://www.uwf.org.ua/news/1214>
20. Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
21. Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
22. Закон України «Про соціальне замовлення у сфері надання соціальних послуг» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF41G00A?an=3>

23. Кампанія проти сексизму в медіа й політиці «повага»// Повага: компанія проти сексизму. 2019. [URL:https://povaha.org.ua/za-simejni-tsinnosti-u-radi-stvoryly-nove-ob-jednannya-deputatok-reaktsiya-sotsmerezh/](https://povaha.org.ua/za-simejni-tsinnosti-u-radi-stvoryly-nove-ob-jednannya-deputatok-reaktsiya-sotsmerezh/)
24. Кісь О. Дефініції фемінізму / Оксана Кісь. 2020. [URL:http://www.ji.lviv.ua/n17texts/o-kisl.htm](http://www.ji.lviv.ua/n17texts/o-kisl.htm)
25. Ковалішина Н.П. Паритетна взаємодія органів державної влади й громадських організацій – запорука розвитку гендерної демократії в Україні // Зб. наук. пр. УАДУ. –2001. –Вип.2. –С. 214-222.
26. Ковалішина Н.П. Жіночий рух у системі громадянського суспільства: зарубіжний досвід // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали наук-практ. конф. за міжнар. участю. –К.: Вид-во УАДУ, 2001. С. 95-99.
27. Ковалішина Н.П. Жіночий рух України – важливий чинник розбудови громадянського суспільства // Вісн. УАДУ. 2001. № 2. Ч. 2. С. 260.
28. Кузьменко-Гребінська С. Українська жінка – через століття. Слово і час. 2017. № 2. 10-12 с.
29. Левченко К. Б. Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку: монографія // Харків: Вид-во нац. ун-ту внутр. справ, 2001. 348 с.
30. Левченко К.Б. Національний механізм формування та впровадження гендерної політики в Україні: історико-правовий огляд / Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. 44 с.
31. Максименко О.М. Організаційно-правове забезпечення форм співпраці громадських організацій та органів місцевого самоврядування // Правова держава: Щорічник наукових праць ІДП НАН України. Вип. 13. К., 2012. С. 47-49
32. Марценюк Т. Гендерні студії в Україні із часів незалежності: чи боїться академічна спільнота фемінізму?
[URL:http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16116/Martseniuk_Henderni_studii_v_Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16116/Martseniuk_Henderni_studii_v_Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

33. Наказ «Про Експертну раду з питань розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі». 08.06.2012 № 345 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/62587_536899
34. Ніколайчук К. А. Роль та місце жіночих громадських організацій у політичному процесі // збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник».№120.С.268–272.
URL:[file:///Users/user/Desktop/gileya_2017_120_73%20\(1\).pdf](file:///Users/user/Desktop/gileya_2017_120_73%20(1).pdf)
35. Покуль О. Еволюція образу жінки-берегині у вимірі української постмодерної культури // Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія..2016. №29.С.1–11.
URL:https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/29/14.pdf
36. Порошенко закликав Раду ратифікувати Стамбульську конвенцію вже на наступному засіданні (відео) // Радіо Свобода. – 2018.
URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/news-poroshenko-rada-stambulska-konventsia/29643440.html>
37. Посібник для жінок і чоловіків у місцевій політиці. Запобігання та боротьба із сексизмом на місцевому рівні в Україні . 54 с. (Ради Європи). URL: <https://rm.coe.int/16809ee580>
38. Постанова про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, від 5 вересня 2007 р. № 1087Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2007-%D0%BF#Text>
39. Результати оцінки інституційної спроможності жіночих правозахисних організацій та підходів до мережування жіночих організацій в Україні 2020. URL:http://pactukraine.org.ua/sites/default/files/2020-03/CD_Assessment_FGD_Full_Report_ukr.pdf.
40. Розпорядження про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

41. Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України та представлення результатів дослідження. // Національна академія внутрішніх справ. – 2021. – С. 236.
[URL:https://www.naiu.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/2021_03_25/konf_2_50321.pdf](https://www.naiu.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/2021_03_25/konf_2_50321.pdf)
42. Сайт: «Школа Рівних Можливостей». URL:<http://gender-ua.org/>
43. Сайт: «Українська Жіноча Варта»
[URL:https://www.facebook.com/UkrZhinochaVarta/](https://www.facebook.com/UkrZhinochaVarta/)
44. Смоляр Л.О. Минуле заради майбутнього. Жіночий рух Наддніпрянської України II пол. XIX - поч. XX ст. Сторінки історії: Монографія. – Одеса: Астропринт, 1998. – 408 с.
45. Соколовська Ю. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства // Урядовий портал. – 2020.
[URL:https://www.kmu.gov.ua/news/kozhna-5-zhinka-v-ukrayini-stikayetsya-z-tiyeyu-chi-inshoyu-formoyu-nasilstva-yuliya-sokolovska](https://www.kmu.gov.ua/news/kozhna-5-zhinka-v-ukrayini-stikayetsya-z-tiyeyu-chi-inshoyu-formoyu-nasilstva-yuliya-sokolovska)
46. Стаття 36 Конституції України URL:
https://protocol.ua/ua/konstitutsiya_ukraini_stattya_36/
47. Ткачук Б. На скільки погіршилася ситуація з домашнім насильством під час карантину? 2020. URL: <https://hromadske.ua/posts/kilkist-skarg-na-domashnye-nasilstvo-zroslo-na-40-ce-ponad-sto-tisyach-viklikiv-za-piv-roku>
48. Українська жіноча демократична мережа // Міжнародний Республіканський Інститут URL:<https://www.iri.org.ua/programi/ukrainska-zhinocha-demokratichna-merezha>
49. Фемінізм в Україні: кроки назустріч собі // Національна академія наук України. 2019. URL:
<https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=4991>
50. Фемінізм у незалежній Україні: еволюція сприйняття // Національна академія наук України. 2019. URL:
<https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5505>.

51. Як змінювався гендерний склад Ради останні 30 років // Слово і діло. Аналітичний портал. 2020.
[URL:https://www.slovoidilo.ua/2020/03/06/infografika/polityka/yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-rady-ostanni-30-rokiv](https://www.slovoidilo.ua/2020/03/06/infografika/polityka/yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-rady-ostanni-30-rokiv)
52. Freeman, Jo. 1972-73. The tyranny of structurelessness. *Berkeley Journal of Sociology* 17: 151-64.
53. Katzenstein, Mary Fainsod. 1987. Comparing the feminist movements of the United States and Western Europe: An overview. In *The women's movements of the United States and Western Europe*, edited by M. Fainsod Katzenstein and C. M. Mueller. Philadelphia: Temple University Press
54. Martin P.Y. Rethinking feminist organizations. *Gender & Society*. 1990;4(2):182-206.
55. Martin, Patricia Yancey, and Gerald G. O'Connor. 1989. The social environment. New York: Longman Rethinking Feminist Organizations Patricia Yancey Martin *Gender and Society*, Vol. 4, No. 2. (Jun., 1990), pp. 182-206.
56. Taylor, Verta. 1983. The future of feminism in the 1980s: A social movement analysis. In *Feminist frontiers: Rethinking sex, gender and society*, edited by L. Richardson and V. Taylor. Reading, MA: Addison-Wesley.
57. Thurston, Maxine A. 1987. *Feminist women's health centers: Dilemmas and contradictions of structure, strategy, and survival*. Ph. D. diss., Florida State University, Tallahassee.
58. Wieringa, *Sexual Politics in Indonesia*, p. 39.

ДОДАТКИ

Рис. №1 – Символіка жіночої організації «Союз українок»

Рис.№2 – символіка жіночої організації «Союз жінок-робітниць заради майбутнього дітей України»

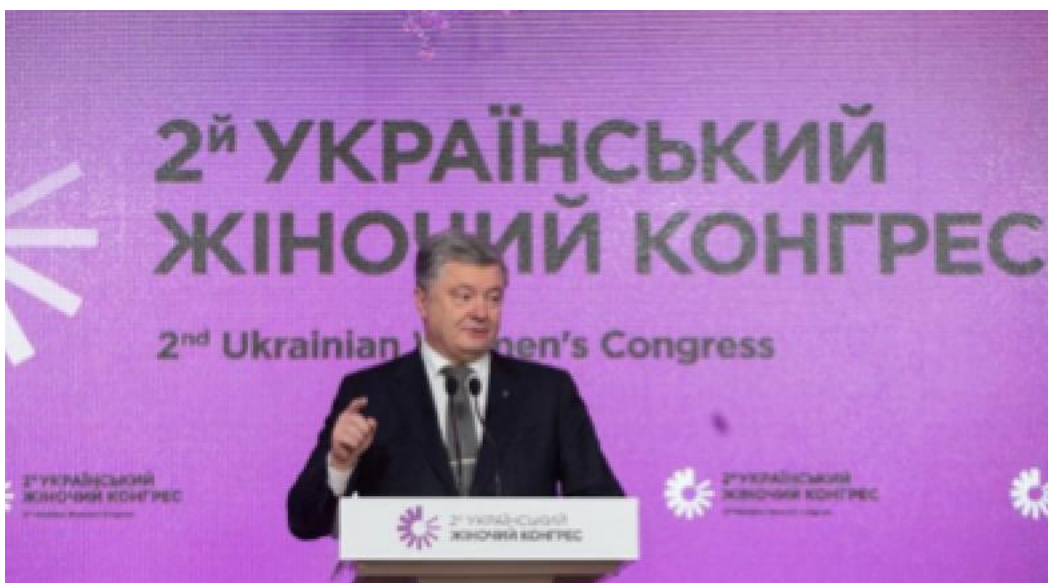
Рис. №3 –«Школа Рівних Можливостей»

Рис. №4 –символіка жіночої організації «Жіночий інформаційно-консультативний центр»

Рис. №5 –виступ П.Порошенка на Другому конгресі жінок України

Таблиця №2 –засоби впливу жіночих громадських організацій на органи влади.

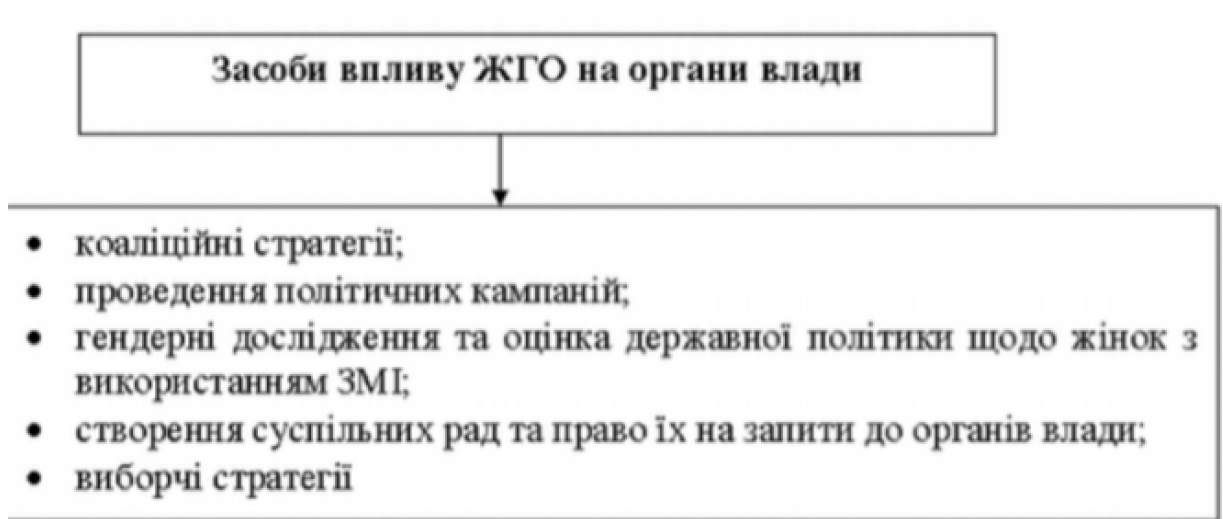

Рис. №6 –символіка жіночої організації «Українська жіноча варта»

